

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 322/2021-46

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Halagan, s. r. o., Framborská 253/21, Žilina, v mene ktorej koná konateľ, advokát JUDr. Ing. Ján Halagan, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Tost 16/2021 z 31. marca 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 2. júla 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 až 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Tost 16/2021 z 31. marca 2021. Navrhuje napadnuté uznesenie v časti týkajúcej sa jeho osoby zrušiť a priznať mu primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 322/2021-21 zo 4. augusta 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľovi bolo uznesením vyšetrovateľa Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, [REDACTED] (ďalej len „vyšetrovateľ“) pod ČVS: PPZ-128/NKA-ST2-

2020 zo 14. septembra 2020 podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku vznesené obvinenie pre zločin prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1 Trestného zákona formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona.

4. V uvedenej trestnej veci bol sťažovateľ vzatý do väzby uznesením Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracoviska Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) č. k. 1 Tp 5/2020 zo 17. septembra 2020 z dôvodu uvedeného v § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

5. Žiadosťou adresovanou prokurátorovi Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) podanou 23. februára 2021 sa sťažovateľ domáhal svojho prepustenia z väzby na slobodu, pretože podľa jeho názoru zanikli materiálne dôvody väzby, a to tak konkrétne skutočnosti odôvodňujúce tzv. kolúznú väzbu, ako aj dôvodnosť jeho trestného stíhania. Prokurátor špeciálnej prokuratúry žiadosti sťažovateľa nevyhovel a 10. marca 2021 ju spolu s návrhom na predĺženie trvania väzby sťažovateľa a ďalšieho obvineného do 14. júna 2021 predložil na rozhodnutie špecializovanému trestnému súdu.

6. Špecializovaný trestný súd uznesením č. k. 1 Tp 5/2020 z 24. marca 2021 predmetnú žiadosť sťažovateľa zamietol a nevyhovel ani návrhu prokurátora o predĺženie trvania lehoty väzby sťažovateľa (a ďalšieho obvineného).

7. O sťažnosti sťažovateľa proti prvostupňovému rozhodnutiu z 24. marca 2021 rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 2 Tost 16/2021 z 31. marca 2021 tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (rovnako ako sťažnosť prokurátora) zamietol.

8. Napokon bol sťažovateľ príkazom prokurátora špeciálnej prokuratúry č. k. VII/1 Gv 122/20/1000-224 z 13. apríla 2021 podľa § 79 ods. 1 a 4 Trestného poriadku prepustený z väzby na slobodu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť pre porušenie ním označených práv s odôvodnením, že v čase podania žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu (23. februára 2021) už neexistovali (zanikli) materiálne dôvody jeho väzby, pretože už boli vykonané všetky výsluchy svedkov a obvinených, a to tak v skutkoch týkajúcich sa jeho osoby uvedených pod bodom I písm. j), k) a n) uznesenia o vznesení obvinenia, ako aj v skutkoch ostatných obvinených. Boli vypočuté všetky osoby, ktoré mali účasť na korupčnom konaní, z ktorého bol sťažovateľ obvinený, ako aj mnohé ďalšie osoby v procesnom postavení svedkov. Z ich výpovedí pritom nevyplynuli žiadne ďalšie osoby, ktoré by bolo potrebné vypočuť vo vzťahu ku skutkom, z ktorých je obvinený sťažovateľ, a ani to, že by sťažovateľ disponoval prepojeniami a kontaktmi, ktorými by mohol ovplyvniť trestné konanie vo svojej veci.

10. Vo vzťahu k návrhu prokurátora na predĺženie lehoty trvania väzby sťažovateľa (a ďalšieho obvineného) do 14. júna 2021 odôvodneného potrebou vypočuť ďalších 6 svedkov a 3 obvinených sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že tak špecializovaný trestný súd, ako aj nadriadený súd dospeli k názoru, že tento návrh je absolútne nepreskúmateľný, nepodložený a nebolo možné mu vyhovieť, pretože nebolo zrejmé ani len to, k akým skutkom uvedeným v uznesení o vznesení obvinenia majú byť vypočutí a z akých dôkazov vyplýva potreba ich vypočutia.

11. Podľa názoru sťažovateľa ak špecializovaný trestný súd 24. marca 2021 a následne aj najvyšší súd 31. marca 2021 došli k záveru, že návrhu prokurátora špeciálnej prokuratúry nebolo možné vyhovieť, nie je podľa sťažovateľa zrejmé, z akého dôvodu mal naďalej ostať vo väzbe a z akého dôvodu nebol prepustený z väzby na slobodu.

12. Sťažovateľ tvrdí, že z obsahu uznesenia špecializovaného trestného súdu, ako aj napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že v čase podania návrhu na predĺženie lehoty väzby prokurátorom špeciálnej prokuratúry neexistovali žiadni konkrétni svedkovia ani obvinení, ktorých by bolo treba vo veci vypočúť, a podotkol, že ani do podania ústavnej sťažnosti žiadni vypočutí neboli. Ak teda 10. marca 2021 takéto osoby podľa konajúcich súdov nejestvovali, nemohla pretrvávajúť v tomto čase (24. a 31. marca 2021) obava z kolúzneho správania sťažovateľa.

13. Rozhodnutiam všeobecných súdov konajúcich o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu sťažovateľ vytýka skutočnosť, že sa nezaoberali (ne)existenciou materiálnych dôvodov tzv. kolúznej väzby. Tvrdí, že tak najvyšší súd, ako aj špecializovaný trestný súd založili svoje závery pre väzobné dôvody „na konkrétnych skutočnostiach vyplývajúcich z vyšetrovacieho spisu“, ktoré však v odôvodnení rozhodnutí nijakým spôsobom nešpecifikovali. Najvyšší súd ani špecializovaný súd nevysvetlili nijakým spôsobom, z akých konkrétnych skutočností vyplývala obava, že by sťažovateľ mohol ovplyvňovať konanie v predmetnej trestnej veci. Kolúzna väzba sťažovateľa je odôvodnená v napadnutom uznesení najvyššieho súdu len všeobecne s odkazom na rozhodnutie špecializovaného trestného súdu. Najvyšší súd sa nevysporiadal s argumentáciou sťažovateľa proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu a obmedzil sa iba na to, že sa plne stotožnil s „*dôvodmi uvedenými v uznesení Špecializovaného trestného súdu*“, čím nenapravil namietané pochybenie na strane súdu nižšieho stupňa. Najvyšší súd sa v odôvodnení napadnutého rozhodnutia vôbec nevysporiadal so zásadnými argumentmi sťažovateľa a obmedzil sa iba na konštatovanie, že zistil existenciu dôvodu väzby uvedenú v § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku z doteraz zabezpečených dôkazov, na ktoré poukázal súd prvého stupňa. Podľa sťažovateľa najvyšší súd pristúpil k svojmu rozhodnutiu paušálne automaticky a bez starostlivého posúdenia veci a individuálnych okolností prípadu.

14. Preto je sťažovateľ presvedčený, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu je nepreskúmateľné, nejasné a nezrozumiteľné, ktoré zasiahlo do jeho základného práva na osobnú slobodu.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

15. Svoje stanovisko k ústavnej sťažnosti zaujal najvyšší súd prostredníctvom vyjadrenia riadiaceho predsedu senátu a súčasne sudcu spravodajcu v tejto veci (ďalej len „predseda senátu“), ktorý ústavnú sťažnosť sťažovateľa považoval za nedôvodnú. Za dostatočné považoval odôvodnenie pretrvávania existencie dôvodov väzby sťažovateľa odkazom na predošlé rozhodnutia o jeho osobnej slobode, z obsahu odôvodnenia ktorých citoval príslušné časti, týkajúce sa argumentácie v prospech rozhodnutia o ponechaní sťažovateľa vo väzbe z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Ako predseda senátu uviedol, malo ísť o uznesenie o špecializovaného

trestného súdu č. k. 1 Tp 5/2020 zo 17. septembra 2020, ktorým bol sťažovateľ vzatý do väzby, a naň nadväzujúce uznesenie najvyššieho súdu č. k. 3 Tost 42/2020 z 13. októbra 2020, ktorým bola jeho sťažnosť zamietnutá, a uznesenie špecializovaného trestného súdu č. k. 1 Tp 5/2020 z 15. decembra 2020, ktorým bola zamietnutá žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu, a naň nadväzujúce uznesenie najvyššieho súdu č. k. 4 Tost 55/2020 z 11. januára 2021, ktorým bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa proti prvostupňovému rozhodnutiu.

16. Osobitne predseda senátu poukázal na obsah odôvodnenia svojho rozhodnutia z 11. januára 2021 (vydaného 1 mesiac a 12 dní pred podaním ďalšej žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu), závery ktorého prešli testom ústavnosti, keď tieto boli predmetom preskúmania ich ústavnej konformity v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. IV. ÚS 136/2021 na základe ústavnej sťažnosti sťažovateľa, ktorú ústavný súd uznesením zo 16. marca 2021 odmietol.

17. Predseda senátu poznamenal, že podstata sťažnostných námietok sťažovateľa vo vzťahu k dôvodom kolúznei väzby bola v prípade jeho predchádzajúcej a ostatnej žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu totožná a za tejto situácie, keď obvinený opakuje svoje námietky vo vzťahu k dôvodom väzby, na ktoré už dostal odpoveď v predchádzajúcich rozhodnutiach o väzbe bez toho, aby v priebehu vyšetrovania došlo k zásadnej zmene dôkaznej situácie vo vzťahu k dôvodnosti trestného stíhania alebo dôvodom väzby, považuje predseda senátu za správny postup sudcu špecializovaného trestného súdu pre prípravné konanie, ktorý odkázal na argumenty uvedené v predchádzajúcich rozhodnutiach o väzbe obvinených, medzi nimi aj sťažovateľa.

18. Podľa názoru predsedu senátu ak by aj najvyšší súd odcitoval alebo parafrázoval príslušné časti predchádzajúcich rozhodnutí o väzbe, na rozdiel od odkázania na ne z materiálneho hľadiska by to nič nezmenilo na tom, že bez zásadnejšej zmeny skutkového stavu by išlo o rovnakú odpoveď na rovnakú otázku sťažovateľa.

19. V ďalšom predseda senátu doplnil, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti akoby stotožňoval dôvody svojej kolúznei väzby s dôvodmi predĺženia lehoty väzby. Avšak pri rozhodovaní o návrhu prokurátora na predĺženie lehoty väzby súdy okrem splnenia formálnych podmienok (lehota na podanie návrhu na predĺženie lehoty väzby) skúmajú i splnenie materiálnych podmienok väzby, a to dôvodnosť trestného stíhania, existenciu dôvodov väzby a existenciu dôvodov podľa § 76 ods. 2 Trestného poriadku, pre ktoré nebolo možné trestné stíhanie skončiť v základnej alebo predĺženej lehote väzby. V predmetnej veci tak špecializovaný trestný súd, ako aj najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach zhodne konštatovali, že prokurátor neunesol dôkazné bremeno vo vzťahu k preukázaniu existencie tretej materiálnej podmienky na predĺženie lehoty väzby, a to dôvodu na predĺženie lehoty väzby podľa § 76 ods. 2 Trestného poriadku. Na základe toho konajúce súdy nevyhoveli takémuto návrhu a za konštatovania existencie dôvodov väzby obvinení ostali vo väzbe až do skončenia základnej lehoty trvania väzby.

20. S prihliadnutím na uvedené najvyšší súd (predseda senátu) navrhol ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovieť.

III.2. Replika sťažovateľa:

21. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že najvyšší súd sa vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti nezaoberal (tak ako sa nezaoberal ani v napadnutom uznesení z 31. marca 2021) dôvodmi

trvania kolúznej väzby v období od 23. februára 2021 do 13. apríla 2021. Zvýraznil, že predošlá ústavná sťažnosť, ktorá bola ústavným súdom 16. marca 2021 ako neopodstatnená odmietnutá, sa týkala rozhodovania o existencii dôvodov väzby „za úplne iné obdobie, a to obdobie od podania žiadosti o prepustenie z väzby od 19. 11. 2020 do rozhodovania o tejto žiadosti, teda do 15. 12. 2020“, naproti tomu súčasná ústavná sťažnosť sa týka dôvodov ďalšieho trvania väzby po 23. februári 2021.

22. Sťažovateľ trvá na tom, že najvyšší súd ani v napadnutom rozhodnutí, ani vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti nevysvetlil, z akých konkrétnych skutočností vyplynula obava, že by mohol ovplyvňovať konanie aj v období po 23. februári 2021.

23. Podľa názoru sťažovateľa najvyšší súd nebral na zreteľ, že v každom štádiu trestného konania musia existovať konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú dôvod kolúznej väzby a ktoré musia spočívať v predpokladanej aktívnej činnosti obvineného smerujúcej k mareniu skutočnosti závažnej pre trestné stíhanie. Najvyšší súd sa podľa sťažovateľa stotožnil s rozhodnutím špecializovaného trestného súdu aj napriek tomu, že nebola preukázaná obava z pôsobenia sťažovateľa na nevypočutých (neurčitých) svedkov a obvinených s cieľom zmať skutočnosti závažné pre trestné stíhanie.

24. Najvyšší súd podľa sťažovateľa vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti opäť len paušálne a všeobecne poukazuje na predchádzajúce rozhodnutia a nezaoberá sa dôvodnosťou kolúznej väzby sťažovateľa v rozhodujúcom období. Slovaní sťažovateľa tak, ako je nejasné a nezrozumiteľné napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, tak nejasné a nezrozumiteľné je aj jeho vyjadrenie k ústavnej sťažnosti.

25. Sťažovateľ z dôvodov ním uvádzaných preto žiadal jeho ústavnej sťažnosti vyhovieť.

IV.

K ústnemu pojednávaniu

26. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov a písomností predložených ústavnému súdu, ako aj s prihliadnutím na predmet konania je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie, resp. hlbšie objasnenie veci.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

27. Podstatou ústavnej sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Tost 16/2021 z 31. marca 2021, ktorým bola podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietnutá sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu č. k. 1 Tp 5/2020 z 24. marca 2021 o zamietnutí žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu, a to tým, že najvyšší súd sa nezaoberal argumentáciou sťažovateľa proti jeho ponechaniu vo väzbe, predovšetkým neskúmal, a teda ani dostatočne neodôvodnil existenciu materiálnych dôvodov kolúznej väzby.

28. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že pri námietke porušenia základných práv sťažovateľov podľa čl. 17 ústavy skúma požiadavky kladené na zákonnosť väzby v zmysle čl. 5 dohovoru. V tejto súvislosti ústavný súd už viackrát vyslovil, že každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00, I. ÚS 115/07, I. ÚS 187/07). Z uvedenej zásady vyplýva, že porušenie zákona v prípade rozhodovania o väzbe zakladá spravidla aj porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj čl. 5 ods. 1 a 4 dohovoru, pričom v súvislosti s otázkou zákonnosti väzby v konaní pred súdom je podľa judikatúry ústavného súdu podstatné, že bez rozhodnutia všeobecného súdu nemožno považovať väzbu za zákonnú (I. ÚS 187/07, III. ÚS 16/09). V citovaných ustanoveniach týkajúcich sa práva na osobnú slobodu je obsiahnuté aj právo iniciovať konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná [napr. III. ÚS 7/00 a III. ÚS 255/03, pozri aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „EŠLP“) z 21. 12. 2000 vo veci Vodeničarov c. Slovenská republika, § 33 – § 36]. Ústavný súd zdôraznil aj to, že v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru je osoba vo väzbe oprávnená na preskúmanie procesných a hmotných podmienok, ktoré sú potrebné pre „zákonnosť“ tejto väzby v zmysle dohovoru, pričom požiadavka preskúmania hmotných podmienok znamená povinnosť preskúmať okolnosti svedčiace pre a proti väzbe a rozhodnúť s poukazom na kritériá právne, či sú dané dôvody opodstatňujúce väzbu, ako aj prepustiť osobu na slobodu, pokiaľ také dôvody neexistujú (III. ÚS 79/02, pozri tiež napr. rozsudok vo veci Schiesser v. Švajčiarsko zo 4. 12. 1979, séria A, č. 34, § 31).

29. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že predmetom jeho posúdenia v danom prípade by preto mala byť otázka, či najvyšší súd pri preskúmaní a rozhodnutí o sťažnosti sťažovateľa proti prvostupňovému rozhodnutiu o ponechaní sťažovateľa vo väzbe postupoval v súlade s požiadavkami kladenými na „rozhodovanie o zákonnosti väzby“, t. j. či rešpektoval sťažovateľovi zaručené „právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd... rozhodol o zákonnosti väzby“.

30. Vo všeobecnosti je možné vysloviť, že posudzovanie existencie väzobných dôvodov je vecou často obtiažnou a subtílnou a všeobecné súdy musia striktne vychádzať zo zistených konkrétnych skutočností zakladajúcich jednotlivé väzobné dôvody. Výklad zákonných znakov „konkrétnych skutočností“ je predovšetkým vecou všeobecných súdov, ktoré pri dôkladnej znalosti skutkových okolností a dôkaznej situácie tej-ktorej veci musia (mali by) svedomito posúdiť (v ktoromkoľvek štádiu konania), či vzatie do väzby alebo jej ďalšie trvanie je opatrením nevyhnutným pre dosiahnutie účelu trestného konania a či tento účel ani pri vynaložení všetkého úsilia nemožno dosiahnuť inak. Príslušné úvahy súdu by mali byť vyvedené vždy z povahy konkrétnej a individuálnej veci vrátane osoby obvineného, z jeho osobných pomerov, rozsahu potrebného dokazovania, z jeho náročnosti a pod. Do týchto úvah súdu je ústavný súd oprávnený zasiahnuť spravidla len vtedy, ak nie je rozhodnutie o väzbe podložené zákonným dôvodom buď vôbec, alebo ak tvrdené (a nedostatočne zistené) dôvody väzby sú v extrémnom rozpore s kautelami vyplývajúcimi z ústavného poriadku Slovenskej republiky, prípadne s medzinárodnými zmluvami, ktorými je v tomto smere Slovenská republika viazaná (I. ÚS 348/2016).

31. Dôvod na ingerenciu ústavného súdu do tzv. väzobných rozhodnutí všeobecných súdov môže spočívať napríklad v skutočnosti, že rozhodnutie o väzbe nie je podložené zákonným dôvodom,

prípadne pokiaľ sú tvrdené dôvody väzby v extrémnom rozpore so zisteným skutkovým stavom alebo pokiaľ rozhodnutie nie je odôvodnené poukázaním na konkrétne skutočnosti (napr. m. m. ústavného súdu českej republiky č. k. I. ÚS 980/14 z 18. júna 2014).

32. Ústavný súd v prípade čl. 17 ústavy síce môže a musí uplatniť určitú revíziu právomoc, avšak bez toho, aby sám hodnotil skutočnosti, ktoré viedli všeobecný súd k tomu, že uprednostnil určité rozhodnutie pred iným. Jeho úlohou ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, s ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, nie však konať ako všeobecný súd tretej alebo štvrtej inštancie; takéto konanie by bolo porušením obmedzenia, ktoré vyplýva z rozdelenia ústavnej ochrany základných práv alebo slobôd medzi všeobecné súdy a ústavný súd v čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 165/02).

33. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia vo vzťahu k splneniu zákonných podmienok pre rozhodnutie o ponechaní sťažovateľa vo väzbe konštatoval, že dôvodnosť trestného stíhania vo vzťahu k sťažovateľovi pretrvávala, keďže v trestnom konaní nedošlo k takým významným zmenám, ktoré by ďalšie vedenie trestného stíhania proti sťažovateľovi spochybnili. Podľa najvyššieho súdu špecializovaný trestný súd v prvostupňovom rozhodnutí dostatočne konkrétne uviedol, na základe akých skutočností a dôkazov je trestné stíhanie obvinených, a teda aj sťažovateľa aj v tomto štádiu trestného stíhania dôvodné a s týmto odôvodnením sa najvyšší súd stotožnil a v podrobnostiach naň odkázal.

34. Pokiaľ išlo o existenciu dôvodov kolúznej väzby sťažovateľa, aj v tejto otázke najvyšší súd poukázal na závery špecializovaného trestného súdu.

35. S prihliadnutím na skutočnosť, že najvyšší súd sa s rozhodnutím špecializovaného trestného súdu stotožnil, ústavný súd sa s jeho obsahom takisto oboznámil. Urobil tak vychádzajúc zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho (v tomto prípade sťažnostného) súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a sťažnostné konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. V širších súvislostiach je možné poukázať aj na súvisiacu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, v zmysle ktorej pri zamietnutí odvolania sa odvolací súd môže obmedziť i na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (rozsudok ESLP vo veci Helle v. Fínsko z 19. 12. 1997, sťažnosť č. 20772/92, body 59 – 60).

36. Špecializovaný trestný súd v uznesení č. k. 1 Tp 5/2020 z 24. marca 2021, ktorým zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu, uviedol, že dovtedy zabezpečené dôkazy stále odôvodňovali dôvodnosť podozrenia voči obidvom obvineným (teda aj sťažovateľovi), že sú stále dôvodne podozriví z konkrétnych skutkov, ako boli tieto uvedené v uzneseniach o vznesení obvinenia. Priebehom vyšetrovania a dopĺňaním dokazovania od predchádzajúcich rozhodnutí o väzbe obidvoch menovaných obvinených neboli zabezpečené žiadne také dôkazy, napr. výsluchy svedkov alebo iné dôkazy v zmysle § 119 ods. 3 Trestného poriadku, ktoré by buď spochybnili dôvodnosť ich trestného stíhania, alebo dokonca by ich až vyvinili z podozrenia, že mali nejakú trestnú činnosť spáchať. Toto konštatovanie špecializovaný trestný súd vzťahoval aj k existencii dôvodov väzby obidvoch obvinených (teda aj sťažovateľa). Že nešlo len o ničím nepodloženú úvahu podľa špecializovaného trestného súdu, podporovala aj argumentácia obvinených a ich obhajcov, ktorí na žiadny takýto dôkaz nepoukázali. Súd striktné vychádzal pri svojom závere z obsahu predloženého vyšetrovacieho spisu a tam sa nachádzajúcich dôkazov.

37. Špecializovaný trestný súd tiež konštatoval, že nebolo dôvodné nahradiť väzbu sťažovateľa (obvinených) ktoroukoľvek zo záruk. Zdôraznil, že ani priebehom vyšetrovania sa nič nezmenilo na tých argumentoch, ktoré už súdy uplatnili v predchádzajúcich rozhodnutiach o väzbe obidvoch obvinených (vrátane sťažovateľa), keď uviedli, prečo nebola väzba ani jedného z nich nahradená ktoroukoľvek zárukou. Podľa špecializovaného trestného súdu stále malo prednosť dokončenie vyšetrovania bez akýchkoľvek vplyvov pred osobnou slobodou jedného či druhého obvineného. Špecializovaný trestný súd považoval za potrebné a dôležité na riadne dokončenie celého vyšetrovania eliminovať hrozbu možného ovplyvňovania priebehu vyšetrovania ktorýmkoľvek z obvinených do ukončenia základnej sedemmesačnej lehoty väzby v prípravnom konaní.

38. Z argumentácie vo veci konajúcich súdov vyplýva, že existenciu dôvodu väzby odôvodnili najmä poukazom na predošlé rozhodnutia o osobnej slobode sťažovateľa v tejto trestnej veci, od vydania ktorých sa na dôvodnosti jeho trestného stíhania a danosti dôvodu kolúznej väzby nič nezmenilo ani v ďalšom priebehu trestného stíhania.

39. Predošlým rozhodnutím o osobnej slobode bolo uznesenie špecializovaného trestného súdu č. k. 1Tp/5/2020 z 15. decembra 2020 v spojení uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Tost 55/2020 z 11. januára 2021, v ktorom konajúce súdy konkretizovali – špecifikovali, z ktorých presne označených dôkazných prostriedkov vyplývali dôkazy preukazujúce opodstatnenosť vedenia trestného stíhania proti osobe sťažovateľa, ako aj potrebu jeho realizácie väzobnou formou pri uvedení konkrétnych skutočností opodstatňujúcich takýto postup. Ústavný súd nepovažuje za nevyhnutné na tomto mieste opakovať argumentáciu uvedenú v predmetných rozhodnutiach, keďže táto bola na základe ústavnej sťažnosti sťažovateľa preskúmaná z aspektu jej ústavnej udržateľnosti v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. IV. ÚS 136/2021 s tým výsledkom, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu (z 11. januára 2021) ústavný súd považoval z hľadiska garancií čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 až 4 dohovoru za akceptovateľné a ústavnú sťažnosť sťažovateľa uznesením zo 16. marca 2021 odmietol ako zjavne neopodstatnenú. Predošlé rozhodnutia o väzbe sťažovateľa teda ústavný súd považoval za dostatočne odôvodnené, t. j. ústavne konformné.

40. Ústavný súd už mnohokrát vo svojich rozhodnutiach prezentoval svoj názor, že opakovanie skutočností, ktoré podľa všeobecného súdu odôvodňujú dôvod väzby v predošlých rozhodnutiach, neznižuje ich relevanciu, pokiaľ súd preskúmaním všetkých okolností prípadu dospel k záveru o ich pretrvávajúcej existencii (napr. IV. ÚS 41/08, IV. ÚS 149/08, IV. ÚS 314/08, I. ÚS 132/2013, II. ÚS 282/2016, I. ÚS 384/2019), čo bol aj prípad sťažovateľa. Akceptovateľnosť formy odôvodnenia existencie dôvodu väzby sťažovateľa a rovnako aj dôvodnosti jeho trestného stíhania uplatnenej najvyšším súdom v napadnutom rozhodnutí je umocnená skutočnosťou, že pozbavenie osobnej slobody sťažovateľa bolo v predmetnom konaní v dôsledku jeho aktívneho prístupu k využívaniu jeho práv (predovšetkým podaním žiadosti o prepustenie na slobodu, ako aj sťažnosti proti rozhodnutiu o nej) zo strany všeobecných súdov už preskúmané v relatívne krátkom čase pred podaním opätovnej žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu (najvyšší súd rozhodol o predošlej žiadosti sťažovateľa 11. januára 2021 a ďalšia žiadosť sťažovateľa bola datovaná 23. februára 2021, t. j. po necelom poldruha mesiaci). Nie je pritom bezvýznamné, že dôvody uvádzané sťažovateľom v jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu z 19. novembra 2020, o ktorej bolo najvyšším súdom v konečnom dôsledku rozhodnuté 11. januára 2021, sa v podstatnej miere prekrývali s argumentáciou použitou sťažovateľom v jeho žiadosti z 23. februára 2021, o ktorej bolo právoplatne rozhodnuté práve aktuálne napadnutým uznesením najvyššieho súdu

z 31. marca 2021. Preto odôvodnenie najvyššieho súdu odkazujúce na predchádzajúce rozhodnutia v tej istej veci pri obdobnej argumentácii sťažovateľa vo svojich podaniach možno považovať za síce krajnú (rozhodne nie ideálnu), no ešte stále ústavnoprávne akceptovateľnú alternatívu odôvodnenia, a to najmä s ohľadom na skutočnosť, že sťažovateľ mal možnosť sa s príslušnými dôvodmi oboznámiť, resp. mu boli tieto dôvody známe.

41. Ústavný súd však pre úplnosť považuje za potrebné doplniť, že v záujme čo najväčšej eliminácie rizika prípadného neprípustného zásahu do základného práva obvineného na osobnú slobodu by sa všeobecné súdy takémuto spôsobu odôvodňovania svojich rozhodnutí o väzbe mali vo svojej rozhodovacej praxi čo najviac vyhýbať.

42. Ďalšia námietka sťažovateľa spočíva v jeho tvrdení, že ak všeobecné súdy nevyhoveli žiadosti príslušného prokurátora o predĺženie väzby obom obvineným, o ktorej takisto rozhodli napadnutými rozhodnutiami, tak nemohla pretrvávajúť v tom čase ani obava z kolúzneho správania sa sťažovateľa. Ústavný súd vo vzťahu k tejto argumentácii považuje za primerané poukázať na vyjadrenie najvyššieho súdu k ústavnej sťažnosti (bod 19 odôvodnenia tohto rozhodnutia), v ktorom výstižne uviedol, prečo úvahu sťažovateľa v tomto zmysle nie je možné akceptovať. Z rozhodnutí oboch konajúcich všeobecných súdov jednoznačne vyplýva, že k prokurátorom navrhovanému predĺženiu trvania väzby u obvinených (vrátane sťažovateľa) nedošlo z dôvodu neunesenia dôkazného bremena (prokurátorom) vo vzťahu k preukázaniu existencie materiálnej podmienky na predĺženie lehoty väzby spočívajúcej v uvedení dôvodov, pre ktoré nebolo možné trestné stíhanie skončiť v základnej lehote väzby, a teda nie pre pominutie samotného dôvodu kolúznej väzby sťažovateľa ako takého. K tomuto vysvetleniu najvyššieho súdu ústavný súd nemá, čo by viac uviedol. Preto neostávalo iné, iba sťažovateľom predostretú konštrukciu považovať za zjavne nesprávnu.

43. Napokon neopodstatnenou sa javí aj námietka sťažovateľa, že pokiaľ súdy odôvodnili zamietnutie jeho žiadosti o prepustenie z väzby odkazom na predošlé rozhodnutie o jeho osobnej slobode, nerozhodli tak o opodstatnenosti väzby v období po 23. februári 2021. Už len zo samotnej formulácie použitej špecializovaným trestným súdom *„treba dodať, že priebehom vyšetrovania a dopĺňaním dokazovania od predchádzajúcich rozhodnutí o väzbe obidvoch menovaných obvinených neboli zabezpečené žiadne také dôkazy, napr. výsluchy svedkov, alebo iné dôkazy v zmysle § 119 ods. 3 Trestného poriadku, ktoré by buď spochybnili dôvodnosť trestného stíhania obidvoch obvinených“* je zrejmé, že sa opodstatnenosťou trestného stíhania, ako aj dôvodnosťou pokračovania väzby sťažovateľa zaoberal aj v rámci obdobia od predošlého rozhodnutia o osobnej slobode sťažovateľa až do ostatného – aktuálneho – rozhodovania a rozhodnutia.

44. S prihliadnutím na všetky dosiaľ uvedené zistenia a z nich vyplývajúce závery ústavný súd konštatuje, že napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu č. k. 2 Tost 16/2021 z 31. marca 2021 nemohlo a nedošlo k neprípustnému zásahu do základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a rovnako ani do jeho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

45. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že ústavnej sťažnosti sťažovateľa ako celku nemožno vyhovieť.

46. Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že prepustením sťažovateľa na slobodu príkazom prokurátora špeciálnej prokuratúry (13. apríla 2021) pred podaním ústavnej sťažnosti došlo k situácii, že rozhodnutie ústavného súdu vo vzťahu k jeho osobnej slobode už nemohlo nijako

vylepšiť jeho právnu pozíciu. Prepustením sťažovateľa z väzby sa stratila korelácia medzi namietaným porušením práv na osobnú slobodu a jeho reálnou právnou situáciou v predmetnom trestnom konaní. Poukazujúc na svoju judikatúru (pozri napr. sp. zn. IV. ÚS 242/08, II. ÚS 216/2017, I. ÚS 142/2019, I. ÚS 347/2019, I. ÚS 404/2019), ústavný súd v takom prípade považuje ústavnú sťažnosť za neopodstatnenú, pretože v takej veci eventuálne vyhovenie návrhu by nemalo vo vzťahu k namietanému konaniu žiadnu relevanciu. Vzniknutá situácia je v teórii a praxi ústavného súdnictva označovaná výrazom „*mootness*“ (pozri Barron, J., Dienes, C.: *Constitutional Law*. 4. vyd., St. Paul 1995, s. 83-85) alebo ako nedostatok podmienky bezprostredného a trvajúceho zásahu (napr. v praxi Spolkového ústavného súdu SRN „*unmittelbare und gegenwärtige Betroffenheit*“; k tomu napr. K. Schleich: *Das Bundesverfassungsgericht*. 3. vyd., München 1994, s. 142150), t. j. stav, keď už spor skončil alebo bol vyriešený inak, a so zreteľom na princíp minimalizácie zásahov do právoplatne skončených konaní a hospodárnosť konania už nemá ďalší zmysel v konaní v danej veci pokračovať.

47. Za danej situácie sa námietka porušenia základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu posunula do výlučne akademickej roviny a v takýchto prípadoch sa teória i prax ústavných súdov vyhranene prikláňa k odmietnutiu v takejto veci rozhodovať (pozri napr. uznesenie Ústavného súdu Českej republiky z 8. septembra 1999, sp. zn. IV. ÚS 122/99, publikované v Sbírcce nálezu a usnesení Ústavního soudu, zväzok č. 15, uznesenie č. 56, s. 315 a nasl. alebo uznesenie IV. ÚS 227/17 z 31. októbra 2017), pretože tu chýba možnosť bezprostredného a trvajúceho zásahu, ktorý by mohol mať vplyv na pozíciu sťažovateľa. Ak je sťažovateľom namietaný zásah do jeho ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv alebo slobôd, potom musí byť tento zásah výrokom meritórneho rozhodnutia ústavného súdu odstrániteľný, a v danej veci táto podmienka splnená nebola, pretože nevyhovujúci stav, ktorý viedol (bol podnetom) k podaniu ústavnej sťažnosti, už v čase pred jej podaním pominul.

48. Aj napriek tomu, že ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti vo veciach tomu zodpovedajúcich riadne aplikuje označenú „*mootness*“ doktrínu, v aktuálnej veci k jej uplatneniu nepristúpil, a to vzhľadom na závažnosť sťažovateľom tvrdených skutočností, ako aj s prihliadnutím na podstatu a význačnosť práv (základné právo na osobnú slobodu a právo na slobodu a bezpečnosť), do ktorých malo byť podľa tvrdenia sťažovateľa neprípustne zasiahnuté. Za týchto okolností považoval ústavný súd potrebu preskúmania prípadného porušenia označených práv (keďže ústavná sťažnosť podľa čl. 127 ústavy plní okrem funkcie subjektívnej ochrany základných práv a slobôd do značnej miery i funkciu objektívnu) za dominantnejšiu ako odmietnutie ústavnej sťažnosti pre vznik „*mootness*“ situácie v danej veci, avšak s výsledkom ako je uvedený vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

49. Keďže ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovел, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa obsiahnutými v sťažnostnom petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu